

Heinrich Rahn Joachim Petersen

Disputatio Iuridica De Sponcionibus

Rostochi[i]: Kilius, 1647

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731865464>

Druck Freier Zugang

Wetzer (Th. I)

Rähne - Petersen Vert. / 6
jur. 1647.

4
49

J. N. D. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
SPONSIONIBUS,

Quam,
Approbante nobilissimo Jctorum in
illustri Rosarum Academia ordine,

PRÆSIDE

Viro Amplissimo, & Consultissimo,

DN. HENRICO Rahnen/ J. U. D.
ac Professore Publico, & Facultatis
Juridicæ p. t. DECANO Spectabili, Dn. Præce-
ptore & Patrono suo omni observantiæ & honoris
cultu æternùm prosequendo,

PRO SUMMIS IN UTROQUE JURE PRIVILE-
GIIS ET HONORIBUS DOCTORALIBUS
CONSEQUENDIS

Publicè examinandam proponit

JOACHIMUS PETERSEN,
Lubecensis,

In Auditorio Majori

Ad diem 23. Martii horis ante- & pomeridianis

—♦♦♦—

ROSTOCHI,

Typi NICOLAI KILII, Acad. Typogr. Anno 1647.

J. W. D. M. P. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
SPONSIONIBUS

Auctoritate nob. Ill. m. J. C. in
Illust. R. m. A. d. in ordine

Passionis
Civ. Ill. m. J. C. in ordine

DN. HENRICO NAGEL J. C. D.
Prof. Ill. m. J. C. in ordine
Illust. R. m. A. d. in ordine
Illust. R. m. A. d. in ordine

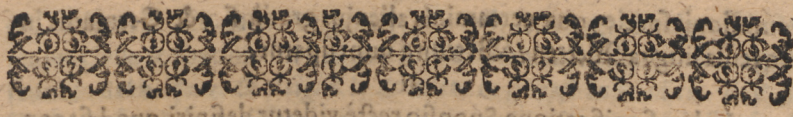

PRO Sponsione in J. C. in ordine
OMNIBUS HONORIBUS DOCTORIBUS
CONFERENDIS

JOACHIMUS PETERSEN
Lapocensis

In Rostocke
Alibi in M. A. d. in ordine

R. m. J. C. in ordine
Illust. R. m. A. d. in ordine

Prooemium.

Tractatus de Sponsionibus
quàm quotidianus frequensque
sit, nemo est profecto, qui nesci-
at. Verum pauci sunt, qui vim
ac potestatem verbi noverint,
quive ex nostratibus scripserint,

inquit celeberrimus J. Crus Benvenutus Straccha
in tractatu suo de Sponsionib9 statim initio Quæ
verba cum non ita pridem legerem, de materia,
quam disputationi destinarem, sollicitus, hæc de
Sponsionibus mihi præ ceteris digna visa fuit, in
qua evolvenda operam & industriam meam
collocarem. Sed ne longiore antelugio quem-
piam detineam, jam è carceribus in ipsum profi-
lio circum: quem ut rite decurrere valeam, adsit
propitius is, sine cujus ope atq; auxilio nihil pro-
videnter mortales auspiciantur.

THESIS I.

Sponsio à sponte, quod sponte fit vel dicitur, appellata,
Goedd. ad l. 7. de v. s. n. 16, quãvis generale nomen sit, & ad omnẽ pro-
missionem, quomodocunq; factam, referatur, l. 7. de v. s. l. 19. S. 2. D.
de adlit. edit. l. 6. S. 12. D. de pact. l. 1. D. de LL. Goedd. ad d. l. n. 15. seqq.
Hilfig. ad Donell. 14. comment. 36. C: hic tamen illam accipio pro ea

Def

del.

promissionis specie, quæ certaminis alicujus gratiâ fit, & Germanis in vernacula lingua *Werren / Werrung* nuncupatur.

II.

In hac significatione Sponsio rectè videtur definiri, quod sit conventio, quâ inter duos, de veritate vel eventu alicujus rei inter se contententes, per promissionem quandam reciprocâ id agitur, ut victus aliquid perdat seu solvat, victor verò lucretur seu accipiat. *v. Perez. in præf. ad tit. C. de aleator. n. 8. Thesaur. 2. quæst. forensj. 19. n. 2.*

III.

Causa efficiens Sponsionis remota, eaq; principalis est jus, & quidem gentium, *arg. S. 2. Instit. de jur. nat. gent. & civ. l. 1. D. de J. & J. minus principalis & impulsiva autem æquitas naturalis, cui conveniens est, voluntatem domini, rem suam in alium transferre volentis, ratam haberi, S. per traditionem, Inst. de rer. divis. atq; ea, quæ inter homines placuerunt, servari, l. 1. pr. D. de pact. quod fidem fallere grave fit, l. 1. pr. D. de constit. pecun. Unde etiam id, quod ex causa sponsionis alicui obvenit, jure naturali licitè acquiri existimo, per ea, quæ tradit *Domin. Sot. de just. & Jur. lib. 4. quæst. 5. art. 2. Covarr. ad c. peccatum, S. 4. n. 2.**

IV.

Sed & jure nostro civili sponsiones admitti, satis potest probari, cum ex aliis multis locis, tum præcipuè *ex l. 3. D. de aleator. l. 17. S. fin. D. de præscr. verb. Perez. & Covarr. d. l. Schneidevv. ad S. sub conditio- ne, Inst. de V. O. n. 15. Coras. miscell. jur. lib. 7. c. 7. Clar. lib. 5. sentent. S. ludus n. 5. Gomez. 2. variar. resolut. 11. n. 4. Soar. in thesaur. recept. sentent. sub lit. S. n. 164. ubi, quin sponsiones valeant, nullum jus impedire, ait; Zas. ad l. 108. de V. O. n. 6, & ad l. 37. de reb. cred. n. 5. & Dd. communiter teste Decio consil. 115. n. 4.*

V.

Statutis quoq; nonnullorum locorum sponsiones expressè invenimus approbatas. Ita enim habet jus provinc. Pruten. *lib. 4. tit. 16. art. 6. Wann gefragt/ob Werren kräftig seye / da sehen vnd ordnen wir / dasß die jenigen/welche mit einander bedächelich werren / daran verobligiret vnd verbunden seyn. Vnd sol dieselb ihren Bestand haben/ &c. Idem N. R. cautum esse, ex loco infra allegando apparebit.*

VI.

Jure Saxonico, quo etiam in quibusdam Saxonix inferioris locis multum utimur, licet nonnulli putent, omnes sponsiones indifferenter prohi-

prohibitae esse, attestante Heig. *part. 2. quest. 10. n. 53.* pleriq; tamen inter jus civile & Saxonicum hac in parte differentiam aliquam non agnoscunt, v. *Schneiderv. & Heig. d. l. Schultz. in synops. Inst. ad tit. de V. O. lit. B.* & secundum dispositionem juris civilis Scabinos Lipsienses & Wittenbergenses jus Saxon. interpretatos, tradit idem Heig. *d. l. n. 56.* quemadmodum etiam in Dicasterio Jenensi secundum sponsones pronuntiatum, quod scil. valida sint & efficaces, & quod reus conventus & victus ad solutionem promissae summæ teneatur, se meminisse, ait *Wegner. in observ. pract. in verb. Berren/Berrungen. vid. praeterea consult. Saxon. lib. 1. quest. 141.*

VII.

Causa efficiens Sponsonis propinqua sunt personæ sponsonem contrahentes: quarum conditio talis esse debet, ut ex conventionem (1.) alios sibi civiliter obligare, (2.) ipsæ aliis ita obligari, & (3.) inter se etiam civili obligatione obstringi possint: aliàs futurum, ut sponso vel ab utroq; vel certè ab uno latere vacillet.

VIII.

Hinc sponsones non rectè ineunt furiosi, mente capti, infantes: quippe intellectu ac consensu, in omni conventionem necessario, *per l. 1. §. 3. D. de pact. l. 55. D. de O. & A. destituti, nec alios sibi obligare, etiam interveniente tutorum auctoritate curatorumve consensu, multoq; minus ipsi aliis obligari possunt, §. 8. & 9. Instit. de inutil. stipul. l. 1. §. 12. seq. D. de O. & A. l. 5. D. de R. J. Idem dicendum de iis, qui usq; ad alienationem mentis vino se ingurgitârunt, arg. c. sanè, 15. quest. 1. c. venter distinct. 35.*

IX.

Non etiam propter ademptam bonorum administrationem, sponsones rectè celebrant infantiam jam egressi, sed adhuc impuberes; prodigi, quibus bonis interdictum est; minores, curatorem habentes: ad hoc scilicet, ut aliis ex sponsonem obligentur, *per l. 43. D. de O. & A. l. 40. D. de R. J. l. 3. C. de in integr. restit. min. accedente licet tutore vel curatore, arg. l. 46. in fin. D. de admin. & peric. tut. l. 9. §. 1. D. de auct. & consens. tut. l. 1. §. 2. D. de tut. & ration. distrab. l. ult. C. si maj. fact. alienat. rat. hab. nam alios sibi etiam sine his firmiter obstringunt, *pr. J. de auct. tut. §. 9. Instit. de inutil. stipul. l. 13. §. 29. D. de act. empr. vend. l. 6. D. de V. O.**

X.

Non deniq; sponſionibus inter ſe jure contendunt pater & filius² ſam. per §. 6. *J. de inutil. ſtipul. §. 12. J. de oblig. quæ ex delict. l. 4. D. de iudic. l. 2. D. de contrah. empt. l. 7. D. de O. & A. niſi hic peculium habeat caſtreuſe, vel quaſi caſtreuſe, vel adventitiũ, quod pleno jure ad ipſum pertineat, arg. d. l. 4. & ibi Gloſſ. Bart. & Paul. D. de iudic. d. l. 2. D. de contrah. empt. l. 6. in ſu. pr. l. 7. C. de bon. quæ lib. in poteſt. Nov. 117. c. 1. §. 1. Joh. Fab. & Bachov. ad §. item inutilis, *Juſt. de inutil. ſtipul. Gomez. 2. variar. reſol. 1. n. 2.* Idem ſtatuendum de fratribus, in ejuſdem poteſtate exiſtentibus, v. *Goedd. de contrah. ſtipul. c. 7. n. 85. ſeqq. Donell. 12. comment. 23.**

XI.

Circa materiam ſponſionis conſiderandæ ſunt cum cauſſæ, quæ ſponſiones jure recipiunt vel non recipiunt, ſeu ſuper quibus ſponſiones rectè fiunt vel non fiunt; tum res, quæ in ſponſionem deducuntur, ſeu hinc inde à contrahentibus promittuntur.

XII.

Quod ad prius membrum attinet, duabus videtur res comprehendi poſſe regulis: quarum una eſt, quod ſponſiones licitè interponantur non ſaltem ſuper ludis jure conceſſis, veluti certaminibus, pro virtute ſeu virtutis exercendæ gratiã ſuſceptis, ut in l. 3. *D. de aleator. ſed generaliter ſuper omnibus cauſſis, quæ per ſe ſunt honeſtæ* (h. e. uti *Dd.* explicant, legibus ac bonis moribus non contrariæ, nec, ſi ſponſio ſuper ipſis facta fuerit, occaſionem delinquendi præbuitur) per l. 17. §. ult. *D. de præſcr. verb. Cbilian. König d. l. & ſeq. Heig. d. l. n. 54. Stracc. de ſponſion. part. 3. n. 5. Petrus Santerr. de aſſecurat. part. 2. n. 19. 21. & 25.*

XIII.

Ampliatur hæc regula, quod procedat, ſive cauſſæ iſtiusmodi à facto perſonæ, & aut unius ex contrahentibus, aut alterius cujuſvis, certæ vel incertæ, ſive planè à fortuna dependeant, per l. 10. l. 57. l. 63. l. 99. §. 1. l. 108. l. 126. pr. l. 129. *D. de V. O. l. 12. D. de aſt. empt. vend. Petr. Santter. d. l. n. 1. & 29. Covarr. ad c. peccatum §. 4. n. 2.* Immo licet nullum quoq; commodum aut emolumentum ſpondentibus allaturæ ſint, *Gomez. 2. variar. reſol. 11. n. 4. Straccba d. tract. part. 2. n. 4. Zaſ. ad l. 37. de reb. credit. n. 5.* neglecto præterea discrimine, utrum in futurum, an præſens vel præteritum tempus conferantur, arg. §. 6. *J. de V. O. l. 37. D.*

37. *D. de reb. credit. l. 39. D. de iurejur. Stracc. d. l. Santer. d. l. n. 25. in
fin. Matth. de Afflic. decis. 389. n. 3.*

XIV.

Hinc valere sponsonem cum Dd. concludo, quod par numerorum
numerus in mea manu sit, vel impar: quod Titius Capitolium adscen-
det, vel non adscendet: quod aliquis à me 10 petet, vel non petet: quod
crastino die pluet, vel non pluet: quod navis tali die domum redibit, vel
non redibit: quod Imp. in Italiam hoc anno veniet, vel non veniet:
quod Titius Senator aut Consul, Ferdinandus Imp. Julius Pontifex crea-
bitur, vel non creabitur: quod Rex Hungariae hoc mense coronabitur
vel non coronabitur: quod instrumentum aliquod ostendetur, vel non
ostendetur: quod Titij uxor masculum pariet, aut non pariet. *vid. Petr.
Santer. d. l. n. 2. 16. 17. 18. 19. & 20. Stracc. d. tract. part. 4. §. ex pradi-
ctis. §. habet, & §. ex omnibus, Chilian. König d. c. 57. §. Und die Wee-
ren, & §. seq. Zaf. ad d. l. 37. de reb. cred. n. 5. Gomez. d. l. Coras. 7. Miscel.
Jur. 7. n. 1. Matth. de Afflic. d. decis. n. 1. & 4. in fin.*

XV.

Item valet sponso, quod Rex aliquis hoc anno regno suo excidet, vel
non excidet; urbs quaedam brevi expugnabitur, vel non expugnabitur, &
*Stracc. d. l. §. simili, Dec. d. consil. 115. quod navis salva in portu appelletur,
vel non appelletur, vid. Coras. d. l. Syrac. d. l. §. item querit. Matth. de Af-
flic. d. decis. n. 4. quod inter Titium & Bertam matrimoniū contrahetur,
vel non contrahetur; dummodo ejusmodi sponsonem ineuntes Titio &
Berta extranei sint, ut videri nequeant matrimoniū, quod Titius & Ber-
ta aliàs contracturi erant, propter lucrum remoraturi, aut etiam liber-
tatem ejus cogendo vel nimium persuadendo impedituri, arg. l. 134. D.
de V. O. l. 5. §. fin. C. de Sponsal. c. gemma, extr. eod. Coras. d. l. Matth.
de Afflic. d. l. Dec. d. consil. 115. n. 2. Stracc. d. part. 4. pr. n. 4. & §. San-
ter. d. l. n. 4. Zaf. ad l. 108. de V. O. n. 6. 7.*

XVI.

Valent, inquam, haec sponsones, & quae sunt ejus generis, aliae.
Neq; enim in illis quicquam regulariter videtur subesse, quod honestati
aut juri vel directè vel saltem indirectè repugnet; quanquam id in qui-
busdam earum interdum accidere posse non negem. Et hoc casu quia
aliud quoq; statuendum sit, vix est quod dubitetur, quippe quod cessante
ratione cessare quoq; debeat dispositio, *arg. l. 32. D. de pact. l. 6. §. 2. D.*

de jur. patr. non. Unde videmus, sponſiones ſuper ſucceſſu patriæ, victo-
ria, aut urbis alicujus obſeſſæ deditio, rebus alioquin honeſtis, ſtatu-
tis locorum non ubiq; probari, quod inde etiam occaſio nonnunquam
dari poſſit, arcana hoſtibus prodendi, ob quæ ſperata victoria è manibus
elabatur, uti tradit *Perez. cit. ſupr. loc. ex Zypao in notis jur. Belgic.*

XVII.

Quin & ſuper mortè alicujus non ſolum in præteritum aut præ-
ſens, quod quidem minus creditur habere dubitationis, *vid. Santer. d. l.*
n. 27. in ſin. junct. n. 7. & ſeq. ſed etiam in futurum tempus collatà,
ſponſionem rectè fieri, *Dd. autumant. v. Coraſ. d. l. Baptiſt. in annot.*
ad Clar. d. §. ludus, n. 10. Dec. d. conſ. 115. n. 2. Stracc. d. l. m. 1. Matth. de
Aſſiſt. d. deciſ. n. 3. Quorum opinio quamvis non improbabiliſſit, ſi
aut is, ſuper cujus mortè ſponſio interponitur, voluntatem ſuam accom-
modet, *arg. l. ſin. C. de paſſ. l. 2. ibi, ſi non convaluero, D. de nauſ. ſen.*
Stracc. d. l. n. 8. Saucer. d. l. n. 28. in ſin. aut, eo hoc non faciente, peri-
culum tamen inſidiarum abſit, quod videſur velle *Stracc. d. l. n. 7.*
rectius tamen quem facturum arbitror, ſi ejuſmodi ſponſione ab-
ſtinuerit, cum etiam *Jctus Paulus* de iſta requiſitus noluerit conſu-
lere, turpitudinem quandam eà contineri ratus, uti teſtatur *Stracc. d. l.*
n. 2. & iſtud maximè, ſi agatur de morte illius hominis, pro cujus vita i-
pfum votà quoq; facere convenit. Nam ſi apponatur mors ejus, qui
religioni aut patriæ inimicus eſt, ſponſio ſine dubio valebit, etiam ſi neu-
tra illarum conditionum, quarum modò mentio facta eſt, accedat. *v. San-*
ter. d. l. n. 14. ſeq.

XIX.

Alterà regula eſto, quod ſponſiones illicitè fiant non ſolum ſuper
ludis jure prohibitis, ſive ipſi ludentes, ſive etiam ludi ſpectatores ad
ſponſionem veniant, *per l. 3. D. de aleator. ſac. auct. interdiciamus. C. de*
Episc. & cler. Stracc. d. part. 4. §. quaeritur, & §. ſeq. Saucer. d. l. n. 30.
ſeq. Schultz. in ſynopſ. Inſt. ad tit. de V. O. litt. B. ſed generaliter ſuper
omni cauſa inhoneſta, turpi ſeu injuſta, *d. l. 17. §. ſin. D. de præſcrip.*
verb. arg. l. 26. D. de V. O. §. quod turpi, Inſtit. & l. 4. C. de inutil. ſtipul.
Stracc. d. tract. part. 3. n. 2. Saucer. d. l. n. 5. 7. ſeqq. Zaf. ad l. 108. de
V. O. n. 8.

XIX.

Ampliatur hæc quoq; regula, quod procedat, ſive (1) turpe quid
conci-

concipiatur in persona unius ex contrahentibus, & vel de futuro, vel etiam de præterito, *arg. l. 123. D. de V. O. sive in persona alterius, arg. l. 137. §. 6. D. d. 2. dummodò tamen de futuro, Gloss. ad d. l. 123. de V. O. Salicet. ad l. 4. C. de inutil. stipul. v. Santer. d. l. n. 25. seq. (2)* sive alter hic certus, & aut cognatione seu familiaritate spondentibus junctus, aut extraneus; sive omnino incertus sit: cum hic non attendatur persona turpiter faciens, sed turpis causa, occasionem delicti omnibus istis casibus facillè data, *Zaf. ad l. 26. de V. O. n. 22. Santer. d. l. n. 10. seqq.*

XX.

Non igitur valet sponsio, sub hac conditione ab aliquo v. gr. cum Lucio inita, ut sibi 10 solvantur, si Lucius illicitum homicidium, vel adulterium, vel stuprum non committet; & contra, si contingat, ipse totidem Lucio solvat, *Santer. d. l. n. 8. & 2. seqq.* aut, ut viginti Lucio pendat, si hic homicidium injustum jam perpetraverit, vel adulteratus sit, vel stuprum fecerit; & ipse è contrario, si factum non sit, 20 ab illo accipiat, *arg. d. l. 123. de V. O.* item, ut Lucius sibi 10 det, si Sempronius Titium (quem tamen interficere fas non est) occidet, aut cum uxore Titij rem habeat: vel, si Titius occidatur, aut cum Titii uxore adulterium committetur, *Santer. d. l. n. 11. seqq.*

XXI.

Inutilis quoq; est sponsio, quod alter alterum edendo aut bibendo superabit, *Santer. d. l. n. 16. Siracc. d. tr. part. 4. §. item quaro:* quod alter alterum prodigalitate vincet, qualis sponsio fuit illa, quæ inter Antonium & Cleopatram, Ægypti Reginam, facta fuit, relata à Plin. *lib. 9. natur. histor. cap. 35. & ex eo à Coras. d. cap. 7. n. 4. Stract. d. tract. part. 1. n. 2. Goedd. ad l. 7. de V. S. n. 13.* item, quod alter altero magis strenuè mentietur: quod alter altero sapius cum uxore congregietur: & si quæ sit alia ejusdem farinae.

XXII.

Quandoq; tamen se res aliter habet, & licita est sponsio super causa turpi, ut ut hæc in persona unius ex contrahentibus de præterito aut futuro, vel in persona tertii de futuro concepta sit: si scilicet illa tendat non ad lædendos, sed conservandos bonos mores; si ad malum non invitet, sed vel jam factum puniat, vel fortassis secuturum avertat: veluti si cum aliquo, quem delictum patrâsse suspicaris, sponsione certes,

B

quod

quod delictum istud commiserit, & si fecerit, tibi centum solvat; aut si aliquod tibi carum caput, sed v. gr. scortationi seu lusui deditum, in rectam viam libenter reducturus, & à vitiis istis abducturus, vel cum ipso, vel cum alio, qui operam ipsum corrigendi offert, sponsonem contrahas, quod lusui seu scortationi indulgere perget; & datâ simul certâ pecuniâ, paciscaris, ut, si ita non sequetur, ea retineatur; sin sequetur, & illa tibi reddatur, & præterea alterum tantum, vel etiam major quantitas. Licita est, inquam, ejusmodi sponso, *arg. l. 121. §. 1. D. de V. O. l. 50. D. de pact. l. 70 §. ult. ibi nam penas. Et. D. de fidejuss. v. Stracc. d. tract. part. 4. §. hic etiam. Zaf. ad l. 26. de V. Q. n. 20. in fin. & n. 21. Francisc. Pfeil consil. 36.*

XXIII.

Rerum, quæ in sponsonem deducuntur, seu hinc inde à spondentibus promittuntur, spectanda iterum venit & qualitas & quantitas.

XXIV.

Qualitas est, quod in sponsonem venire possint non solum res, in specie sic dictæ, sed etiam facta, *arg. §. fin. Inst. de V. O.* ut tamen illæ sint (1) in rerum natura vel actu vel potentiâ, *arg. §. 1. Inst. de inutil. stipul. junct. l. 73. D. de V. O.* (2) commercio vel omnium hominum, vel saltem ejus, cui promittuntur, non exemptæ, *arg. §. 2. Inst. d. t. l. 1. §. 9. in fin. D. de O. & A. l. 34. l. 33. §. 5. D. de V. O.* nec (3) jam pleno jure ejus, cui promittuntur, *arg. d. §. 2. Inst. d. t. causâ sponsonis scilicet in præteritum, aut præsens tempus collatâ: nam si ea de futuro concipiatur, non statim vitatur sponso propter promissionem rei, ipsius domino factam, sed in suspenso est, arg. l. 61. D. de contrah. empt. l. 31. D. de V. O.* hæc verò non impossibilia vel naturâ, vel jure, *l. 31. l. 185. de R. L. l. 5. C. de LL. l. 6. C. de pact. l. 15. D. de condit. instit.*

XXV.

Quantitas nec civili, nec Saxonico jure certis limitibus est circumscripta. Et quanquam Chilian. König d. cap. 57. §. Und die Weirren sponsones ultra aureum Ungaricum (qui hodie veteri solido ex generali passimq; recepta consuetudine suffectus existimatur, v. Mynsing, ad S.

alte

alia autem, *Just. de donat. n. 8. Consult. Saxon. d. lib. 1. quest. 141.*) fieri non posse doceat: ab ejus tamen partibus qui stet, hæcenus reperi neminem. Quin & centum, ducenta, mille ex causa sponsionis validè promitti, ex Dd. mihi rectè colligere videor. *v. Zas. ad l. 108 de V. O. n. 6. Dec. d. conf. 115. Stracc. d. tract. part. 2. n. 9. Baptif. in annot. ad Clay. cit. supr. loc.* Quo accedit, quod nec wittenbergenfes, nec Lipsienfes d, cap. 17. Königes quoad sponsiones in pronunciando observent, *Heidecc. ad l. 5. D. de præscripte. verb. tb. 7. in fin.* & quod, fratrem etiam fratri hoc nomine auff hundert Gulden per Scabinatum Lipsiensem condemnatum fuisse, tradatur *Consult. Saxon. d. l. Adde Schultz. in synopf. Just. d. supr. l.* Ut igitur arbitrio spondentium videatur relictum, quantà pecuniæ summâ certare velint.

XXVI.

Nihilominus tamen, causâ postea in judicium deductâ, si judex consideratis personæ facultatibus, ceterisq; circumstantiis, summam istam viderit esse immodicam, & talem, ut ejus amissio non levi rei familiaris jacturâ victum adficere possit, partes illius fore arbitror, ut ejus rationem habeat; & propterea non protinus conventionem partium sed potius æquitatem sequatur atq; observet, *arg. l. placuit, ubi Gothofr. in not. Cod. de judic.* Qua in re non possunt mihi temperare, quin ex *Wehner. observ. pract. in verb. wetten* verba N. R. *part. 2. tit. 26.* hic sponam, præsertim cum aliud quoq; quod ad hanc materiam spectat, illis contineatur. Ita autem ista habent: Statutum est, Wenn zween mie bedâchlichem Gemüß / in Ernst / vnd nicht schwerweiß mie einander wetten / daß solche Wetzung für kräftig vnd bündig sol gehalten werden / etc. Es were denn die Sach / darumb die Wetzung geschicht / in sich selbst vnehrlich / schändlich vnd ärgerlich / oder die Summa der Wetzung übermäßig / vnd dem verlustigen Theil zu erlegen hoch nachtheilig / welches zu Erkäneniß Rechrens stehen soll / dann die Wetzung mehr vmb Kurzweiß / denn Geltis oder Guts willen / zu geschehen pflegen vnd sollen. Darumb auch solche Wetzungssachen wenn sie ins Rechte gelangen / nicht nach der schärffe der Rechten / sondern der Billigkeit vnd Gelegenheit aller Umstände nach sollen entscheiden werden. Egregia sanè constitutio, & circa hanc materiam notatu digna. *Adde Schotan. in exam. jurid. sub tit. de aleator.*

XXVII.

Forma sponſionis eſſentialis ſeu interna eſt promiſſio; certaminis alicujus gratiã ultro citroq; facta: quæ ſponſionem à reliquis pactio- nibus, cujuſcunq; etiam eꝝ generis ſint, ſeparat ac ſecernit, *vid. alleg. ſu- præ ad lb. 2. in eventum victoriæ*

XXIIX.

Forma ſponſionis accidentalis ſeu externa eſt, quod ſponſio con- trahatur vel deſposito ſimul pignore, & aut ab utrâq;, aut unâ ſaltem parte; vel ſine deſpositione pignoris alicujus, & iterum aut per ſtipulati- onem, aut nudum tantum pactum. *vid. Serrac. d. tract. part. 2.*

XXIX.

Deſposito ab utraq; parte pignore ſponſio fit, cum uterq; contra- hentium tertio alicui, judici ſponſionis conſtituto, rem aliquam tradit, ut futuro poſtea victori ab eo reſtituatur. Cujus elegans nobis exem- plum ſuppeditat Poeta in *Bucol. Eclog. 3. verſ. 28. ſeqq. vid. Goedd. de ſe- queſtrat. poſſeſſ. c. 1. n. 163.* Atq; ejuſmodi deſpositionem etiam ſequeſtra- tionem, & judicem, apud quem facta eſt, ſequeſtrem, veteribus ſculnam dici, notat *Cujac. in parat. ad tit. C. de prohib. ſequeſtr.*

XXX.

Deſposito ab una ſaltem parte pignore ſponſio fit, cum e. gr. alter ex contrahentibus alteri decem tradit, ut, ſi hic vicerit, ea retineat; ſi victus fuerit, & illa reddat, & aliquid aliud præterea ſolvat. *vid. Serrac. d. l. n. 4.*

XXXI.

Sine deſpositione pignoris alicujus per ſtipulationem ſponſio fit, cum, traditione rei à neutra parte interveniente, *Lucius v. gr. certam pecuniæ ſummam à Sempronio ſtipulatur, ſi aliquid factum fuerit; & hic reſtipulatur ab illo, ſi iſtud factum non fuerit.* Ad quem modum, ſponſionem inter *C. Lutatium Cos. & Q. Valerium Prætozem, judice Atilio Calatino electo, initam fuiſſe, refert Valer. Max. lib. 2. cap. 8. S. poſt haſ.*

XXXII.

Sine deſpositione pignoris alicujus per nudam tantum pactum ſpon- ſio deniq; fit, cum, nullâ neq; re traditâ, neq; ſtipulatione ſubditâ, ſolus ad- eſt contrahentium in ſponſionem conſenſus, iſq; vel expreſſus, per verba, ſive

sive ore prolata, sive in scripturam redacta, expositus; vel tacitus, per signum aliquod, ut nutum, junctionem manuum, aut aliud tale, declaratus.

XXXIII.

Ceterum quocumq; horum modorum sponso contrahatur, firma est ac valida, quippe cum hodie (contra quam sit jure nostro civili, l. 7. §. 4. seq. D. & l. 10. C. de pact.) quodvis pactum, LL. ac bonis moribus non adversum, secundum communem Dd. opinionem obligationem pariat, atq; actionem producat, Wesenb. in parat. ad tit. D. de pact. n. 9. vers. quanquam. Confer Rittersh. de differ. jur. civil. & canon. l. 3. c. 1. Treutl. 1. disp. 6. th. 9. B. Anton. Thesaur. 2. quest. forens. 19. in fin. idq; auctoritate juris canonici, ut quidem itidem Dd. communiter statuunt per c. 1. & 3. extr. de pact. Rittersh. d. l. Gomez. 2. variar. resolut. 9. n. 2. in fin. Soarez. in thesaur. recept. sentent. lit. P. n. 1. Parlador. 2. ver. quotid. 3. n. 16. quod jus moribus postea receptum ac comprobatum fuit. v. Bacdy ad Treutler. d. l. Rosb. de compar. jur. civ. & canon. tit. 9. n. 19.

XXXIV.

Neq; interest, aequali sponso inaeatur conditione, an inaequali. Nam valet illa etiam ita contracta, ut unus altero majorem summam deponat, majusq; periculum sustineat, arg. l. 16. §. 4. D. de minor. quod & ratio dubli atq; incerti eventus, sponsoes plerumq; comitantis, suadet, arg. l. 17. C. de usur. Perez. cit. supr. loc. & Dd. passim.

XXXV.

Quae tamen omnia tum demum obtinent, si (1) sponso serio & deliberato, non per ludum aut jocum fiat, arg. l. 3. in fin. D. de O. & A. vid. N. R. supra th. 26 alleg. Goed. de contrab. stipul. cap. 3. conclus. 6. nec (2) error aliquis interveniat, essentiam sponsois ingrediens, & dissensum in ipso negotio generans, l. 57. D. de O. & A. l. 55. D. cod. junct. l. 15. D. de jurisdic. l. 2. pr. D. de judic. qualis est error in causa sponsois, veluti si duo super re aliqua, urbi Francofurti eventura, sponsoie contendant, & unus Francofurtum ad Moenum, alter illud, quod est ad Viadrum, intelligat, arg. ad. 11. item error in corpore rei promissae, §. si de alia, Inst. de inutil. stipul. l. 83. §. 1. l. 137. §. 1. De V. O. &c. vid. Donell. 12. comm. 7. Goed. d. c. 3. conclus. 1. seqq. Borcholt ad tit. D. de V. O. cap. 5. n. 71. seqq.

XXXVI.

Finis sponſionis generalis, & omnibus ſponſionem ineuntibus propoſitus, eſt, ut negotium de aliquo ſolvendo, i. e. dando, vel faciendū, vel præſtando, ſit contractum, *arg. pr. Inſt. de Obligat. junct. l. 3. D. de O. & A. ſpecialis* verò, & quibuſdam ſaltem propoſitus, eſt varius, aliis lucri, aliis ſolatij, aliis delectationis, aliis aliū rei gratiā ſponſione certantibus, *v. Sauter. cit. ſepius loc. n. 23. R. N. d. l. & confer. th. 22.*

XXXVII.

Et quidem ſi finem, quem intendunt, ſpondentes adſequi velint, oportet eos id agere, ut inter ipſos ſolutio activè & paſſivè procedat, ſponſionem aliā inutiliter contracturos, *arg. l. ii. D. de O. & A. §. ſi qui alium, & §. ſeq. Inſt. de inutil. ſtipulat. l. 38. §. 17. D. de V. O. præterquam in caſibus exceptis, de quibus Dd. & imprimis Schneidvv. ad dd. §§. Inſt. de inutil. ſtipulat.*

XXXVIII.

Effectus ſponſionis, ſecundum præſcriptum jam modum peractæ, & ad perfectionem ſuam perductæ, eſt, quod victori debeat id, de quo in eventum ſeu caſum victoriæ ipſi præſtando conventum fuit.

XXXIX.

Pro victore autem habendus eſt, non ſolū qui re vera jam vicit, ſed & is, per quem non ſtat, quò minus vincat, adverſario id, de quo conventio fuit, facere recuſante: veluti, ſi Lucius cum Titio ſponſionem faciat, quod hic minus, quàm ipſe, curret aut ſaliet, & Titius planè currere aut ſalire deinde nolit. Certè hoc caſu Titius æquè tenebitur, ac ſi currendo aut ſaliendo verè à Titio victus aut ſuperatus fuiſſet, *arg. l. 24. D. de condit. & demonſtr. l. 161. D. de R. J. c. cum non ſtat, de R. J. in ſexto. l. 9. §. 3. D. de dolo mal. l. 85. §. ſin. D. de V. O. fac. l. 32. ubi Dd. D. de V. S. l. 7. §. 2. verſ. minus, ubi Paul. D. de tribut. act. Gloſſ. Jaſ. Salicet. ad l. 17. §. ſin. D. de præſer. verb. Stracc. d. tr. de ſponſion. part. 4. §. item quero. Franciſc. Pfeil. conſil. 34. ubi §. 3. ita vulgò receptum teſtatur.*

XL.

Sed ſi Cajus cum Mævio ſponſionem contrahat, quod hic aliquid non faciet, v. gr. quod Romam non proficiſcetur: & Mævius poſtea, nullā re aliā, quam caſu & vi majore impeditus, iſtud non faciat, & Romam

nam non proficiscatur; an Cajus nihilominus victor, Mævius verò victus censendus erit? Equidem si quoquo modo, contrahentes factum simpliciter respexisse, appareat, arbitror id adfirmandum: sin minus, neutrum victorem aut victum judicandum. *vid. Besold. in thes. pract. in verb. Wettin / & confer l. 55. l. 192. D. de R. l. l. 39. D. de pact. l. 99. pr. D. de V. O.*

XLII.

Porro si id, quod victori ita debetur, aut victor jam habeat, aut in eo solvendo nulla tergiversatio seu mora adhibeatur, res expedita est: sin contra eveniat, utendum erit victori, si quid obtinere volet, actionibus; ad id, quod ex causa sponsonis debetur, consequendum competentibus; quales actiones sunt 1. actio præscriptis verbis, 2. Condictio certi, 3. actio ex stipulatu, & 4. condictio ex canone;

XLIII.

Actio præscriptis verbis victori datur non solum adversus ipsum victum in casu *suprà th. 30.* relato, *vid. Stracc. d. tr. de sponson. part. 2. n. 4.* modò stipulatio animo novandi subdita non sit, *arg. S. pen. Inst. quib. mod. toll. oblig. junct. l. 1. pr. D. de novat.* verum etiam adversus tertium, qui pignus sponsonis causâ sub pacto, ut futuro victori restituat, accepit: quod pactum si quidem præsentem victorem factum sit, actio præscriptis verbis directa competet; sin minus, utili locus erit, *l. 17. §. fin. D. de præscript. verb. junct. l. 13. pr. D. de pignor. act. l. 26. pr. D. deposit. Paul. de Castr. ad d. l. 17. §. ult. & ex eo Stracc. d. tr. part. 4. §. fin. n. 2.*

XLIV.

Condictio certi & actio ex stipulatu locum habent, cum ad sponsonem stipulatio accessit, sive simul depositum sit pignus, sive non. Et illa quidem datur, si stipulatio certa sit, deductâ in eam vel determinatâ specie, vel aliâ re, de qua constet, quæ, qualis, & quanta sit, *pr. Inst. de V. O. junct. l. 6. D. de reb. cre. l. 74. D. de V. O.* hæc verò competit, si stipulatio incerta sit, *d. pr. Inst. de V. O. confer l. 75. D. eod.*

XLV.

Condictio deniq; ex canone, sive, si quis hoc malit, condictio ex moribus datur, cum nudo pacto sponso facta est, *arg. l. unic. D. de condict. ex leg. vid. Wesenb. cit. suprà th. 33. loc. Anton. Gorbosr. disputat. feud. 13. th. 1. D.*

XLV. Non-

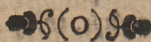
Nonnunquam tamen istæ actiones, quas dixi, impediuntur, ut cum effectu intentari seu exerceri nequeant, iustâ aliquâ exceptione contra eas competente: quod fit (1) si quis ad sponsonem ineundam metu compulsus sit, *S. 1. Inst. de except. l. 5. C. de inutil. stipul. t. t. D. quod met. caus. & t. t. C. de his que vi met.* (2) Si victor aut dolo malo victum ad sponsonem pertraxerit, *arg. l. 36. D. de V. O. d. l. 5. C. de inutil. stipul. puta ignorantiam ejus rei, de qua agebatur, simulando, arg. l. 1. §. 2. D. de dol. mal. Perez. cit. supr. loc. Stracc. d. part. 4. §. item quero, vel captationes verborum adhibendo, fac. §. sed quia, Inst. de fideicom. hered. l. 5. D. d. transact. l. pen. D. ad exhib. Stracc. d. part. 4. §. illud postremo, n. 3. Besold. in thes. pract. d. l. aut sponsonem quoq; jam contractâ fallaciis & dolosis machinationibus ad victoriam obtinendam usus sit, l. 7. pr. & §. 3. ubi Dd. D. de dol. mal. veluti si ad cursum sponsonem à se provocatum humi prostraverit. Quò pertinet illud Chryssippi apud Cicer. lib. 3. Offic. *Qui stadium currit, enisi & contendere debet, quàm maxime possit, ut vincat: supplantare eum, qui cum certet, aut manu depellere nullo modo debet.* (3) si minor 25. annis, curatorem non habens, sponsonem contraxerit, facilitate suâ & lubrico ætatis lapsus, *t. t. D. de minor. l. 3. vers. si verò, & t. t. C. de in integr. restit. min.**

XLVI.

Disputationem hanc claudat quæstio illa ardua ac difficilis, & circa quam Dd. hinc inde variant: An scilicet sponsones nimis inæquali conditione factæ rescindi possint? Quam quæstionem pulchrè examinat *Stracc. d. part. 4. §. quero igitur*, & pro affirmativa tandem concludit: pro qua etiam mihi militare est propositum, sed sub istis conditionibus, quæ à *Stracc. d. l.* adduntur, sed hinc subungi jam nequeunt. Videatur præterea *Anton. Thesaur. 2. quæst. forens. 19. n. 4. seq.*

Tantum.

SOLI DEO GLORIA,

concipiatur in persona unius ex contrahentibus, & etiam de præterito, *arg. l. 123. D. de V. O. sive in p. l. 137. §. 6. D. d. 1. dummodò tamen de futuro, Gl. O. Salicet. ad l. 4. C. de inutil. stipul. v. Santerr. d. alter hic certus, & aut cognatione seu familiaritate, aut extraneus; sive omnino incertus sit: cum persona turpiter faciens, sed turpis causa, occasione istis casibus facile datur, Zaf. ad l. 26. de V. O. n. 10. seqq.*

XX.

Non igitur valet sponsio, sub hac conditione a Lucio inita, ut sibi iò solvantur, si Lucius illicitum horum, vel stuprum non committet; & contra, si eodem Lucio solvat, *Santer. d. l. n. 8. & 2. seqq.* aut, ut dat, si hic homicidium injustum jam perpetraverit, vel stuprum fecerit; & ipse è contrario, si factum non sit, *arg. d. l. 123. de V. O. item, ut Lucius sibi iò det, si S. (quem tamen interficere fas non est) occidet, aut eum habeat: vel, si Titius occidatur, aut cum Titii uxore mittetur, Santer. d. l. n. 11. seqq.*

XXI.

Inutilis quoq; est sponsio, quod alter alterum superabit, *Santer. d. l. n. 16. Stracc. d. tr. part. 4. §. 1. alter alterum prodigalitate vincet, qualis sponsio Antonium & Cleopatram, Ægypti Reginam, facta, lib. 9. natur. histor. cap. 35. & ex eo à Coras. d. cap. 7. part. 1. n. 2. Goedd. ad l. 7. de V. S. n. 13. item, quod alter nuè mentietur: quod alter altero sapius cum uxore quæ sit alia ejusdem farinae.*

XXII.

Quandoq; tamen se res aliter habet, & licet causa turpi, ut in hac in persona unius ex contrahentibus, aut futuro, vel in persona tertii de futuro concepta, tendat non ad lædendos, sed conservandos bonos mores, non invitet, sed vel jam factum puniat, vel fortassis veluti si cum aliquo, quem delictum patrâsse suspicatus

B

the scale towards document

vel
arg.
le v.
sive
jun-
atur
nni-
d. l.,

cum
adul-
toti-
pen-
; vel
piat,
ium
rem
om-

ben-
quod
inter
Plin.
ract.
fire-
& si

uper
erito
t illa
alum
ertat:
ertes,
quod